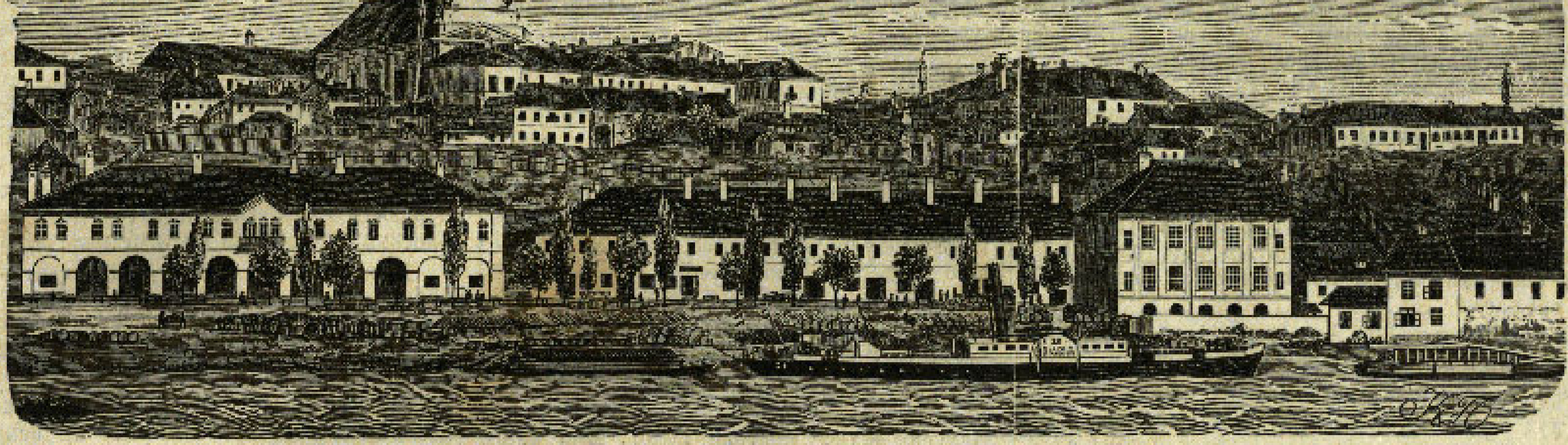

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 18.

У БЕОГРАДУ, 16. СЕПТЕМБРА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Изазе 1. и 18. сваког месеца, а стају у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; за Аустрију (с урачуном поштарином) на годину 6 е. 50 новч. аустр. вр., на по' године 3 е. 25 новч. аустр. вредности. — Огласи налажу се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 12 новч. аустр. вр. — Писма се примају само наплаћена а рукописи и пртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД. — Црногорка. — Последња вештица. — Живот у Напољу. — Суђење кривце у Америци. — Дунав. (Свршетак из броја 16). — Политика. — Загонетка у слици. — Разрешње загонетке у слици. —

ЦРНОГОРКА.

У историји давно прошлих векова дивимо се одважности и јунаштву појединих народа, који нам још и данас служе за узор у свему, што је велико, дивно и вистрено. Међу овим народима највиши су се степи образованости подигли они, где су женскиње једнако с мушкарцима осећали љубав за слободу, част и народну независност.

Но ма какве велике примере јунаштва да нам прича стара историја, опет нигде ненајлазимо на такав високи пример љубави према своме роду, оташтву и слободи и у следству тога највећег јунаштва, као код наше славне браће Црногораца.

Кад су у лето 1862. год. Турци превеликом својом силом већ мислили да ће уништити Црногору, — кад су браћа већ стрепела, да ће пропасти језгра Србске слободе и независности, — онда се оружаше и жене и деца и старци, или да ослободе своје парченце земље, или да пропадну.

Онда је и једна мајка Црногорка покрај својих синова ишла у бој против Турака. Њен најстарији син био је барјактар, па кад он паде у битки

Ц Р Н О Г О Р К А.

код Белонавања, онда она преда барјак средњем свом сину. И овога с барјаком у руци погоди смртно таче. Мајка узме барјак и да га свом најмлађем сину. Пред вече и овога згоди турско таче, и он падне; — мајка му заллана умируће очи и целива му лице и уснице, узима барјак из његових руку, па лети у најжешћи бој и виче: „Напред, јунаци! Јаћу да вам предјачим с барјаком, докле ми неојача унуче, које ће га носити!“ — (141)

ПОСЛЕДЊА ВЕШТИЦА.

СВОЈА ПРИПОВЕДКА.

Гојко је био јак сељачки дечко, по сироче, које је одрасло у највећој пегови. Један његов стриц, спрема човек, узео га је к себи и одранио га је, како је могао, затим је Гојко као говедар служио код неког богатог сељака, где се научно на стриљење и поворност.

Кад му би двадесета година, онда је гледао, да нађе бољу службу.

Слушао је да неки Радован, богат сељак у једном удаљеном селу, тражи слугу; он се дакле спреми, па пође томе Радовану, где се падао, да ће наћи посла и добру награду.

Била је већ јесен, али тако топло време, као о жетви, при облаци висиле на небу и ни најмањи ветрић недираше у оно нешто димња, што је још било по дрвима.

Мислио је да ће да свисне од запаре али опет се журно, кад на једном завијутку пута види пред собом бабу Анђу, која је носила у руци једну велику корпу а под мишкама два тешка дењка.

Гојко је одавно већ познавао басу Анђу. Сва ју је околина знала и сви људи мислише, да је она у некој свези с ђаволом и вампирима, да уме да види у будућност и да урекне стоку и децу, зато је и зваше: вештицу Анђу.

Које од страха, које пак из поштовања према старости, Гојко свагда је био учтив према Анђи а и сада јој се јави с „помоз' Бог“, а зашита је, како је.

Анђа уморна малко застане. „Е, глед' ти неба, та то је Гојко!“ говораше ова као кроз нос, „баш си ми добро дошао, да ми мало олакшаш у овој запару, па нешто и ти да носиш од мог прљјага.“

„С драге воље, баба Анђо!“ одговори Гојко, „само ако ми идемо једним и истим путем.“

„Узми само овај велики дењак, и ја идем онамо куд и ти,“ одговори вештица, а кад опази, да се он на то чуду, онда рече: „Ја већ знам, да ћеш ти Радовану, да му се понудиш за слугу. Право имам, Радован је честит и богат човек. Гледај да се тамо у кући умилни и угвиздиш, јер би то за тебе било веома проби- тачно. Радован има и једну лепу ћерку, која још није испрошена, па ко зна, ђаволе један, дали ти сад поидеш у своје сватове.“

Тај је говор радо слушао Гојко и мислио је у себи, да би му вештица у томе могла помоћи, само кад би хтела; јер сва је околина знала, да баба Анђа има велику моћ над људима и околностима, али није се усудио, да је моли, да му то учини, јер није право знао, дали она није — сушти ђаво.

Међутим обоје лагано идоше напред. Гојко, који је подоцан отишао од свог бившег господара, бринуо се, што пре поноћи неће моћи да стигне к Радовану. Но баба, која је одма опазила, шта он мисли, показа му једну стравутицу преко шива и линада.

Чудо како се тиме скратило пут. После једног часа одприлике опазу Гојко, да су му за леђима већ нека обла, за која је мислио, да су још далеко пред њим. Но на несрећу небо се натунти, зачу се из далека грмљавина и баш кад прелазиле преко неког излаза, проспе се киша с неба као из кабла.

Гојко оће да се скрије у неки гај од ја- бланова, који му је био с леве стране, али баба му то неће, јер већаше, да иде на сусрет својој несрећи.

„Но ми опет морамо потражити место, где ћемо се скрити“, говораше Гојко.

„Или ћемо овамо па десно“, одговори баба, и пође ставицом, која је била крај неког пото- чића. По тамо се нагомилала вода, па су морали до колена газити по води. Киша је све већма па- дала, муња засија а грмљавина страховито бес- нише. Гојко је већ залио, што није стао под јаблане, јер је све већма упадао у расквашену земљу, по наједаред га упрепасти страхан тресак, а баба му својим штапом показује јаблане, под које је он хтео да се скрије и које је сад муња с'крала. У исти пар покаже му и друг, куда баш сад стагоше.

„Видиш ли оно, што се беди,“ рече баба, „то су кречане, тамо ћемо наћи крова.“

И заоста, непрође ни неколико минута и они стигну једној колиби, где су око ватре седели кречари, који им одма уступе места, да се мало просуше и одморе. По киша није хтела да престане, тако они заседоше, почеше разговор с кречарима, а они их позову да с њима заједно ве- черају.

Наш Гојко то једва дочека, јер је од мла- тог одања баш добро огладнио. Баба Анђа ра- довала се, кад га види, како сладко једе, па му рече: „Јел' да је боље, што смо дошли овамо, него да смо сад мртви тамо под јабланима?“

„Богме боље је, Мајка Анђо,“ одговори Гојко, „та ви све боље знате од нас осталих људи, зато вас и морамо слушати у сватему.“

Док сирнише вечеру, ноћ се закрпи, а грм- љавина још једнако издавала тутњаше. Баба ве- љаше, да је време, да иду даље својим путем. Обоје захвале својим угостачима, опросте се од њих и пођоше.

Небо још је било доста мутно а сад се спусти и магла тако, да се није могао видети ни на два корака напред и само поједине звезде нешто светлише на небу.

Баба и дечак дођоше до неке баре, кроз коју је подио пут.

Гојко је већ одире позвавао овај предео, па је тражио стари пут, који је недавно усаноу у бару, но опет по средини његовој могао је је- дан човек да ода. Малу кућу, која је била преко баре, узео је за правац.

Он је мислио, да у даљини види свећу у тој кући и право пође тамо, али тек што учини не- колико корака, упадне до чланака у мокру мао- вину. Осврће се, па сад види свећу с десне стране. Сада опет тамо пође и мисли да је на- шао прави пут, но упадне у блато до колена. Убзекнут гледа сад на леву страну баре, па и тамо види свећу и учини му се, као да та свећа крај баре овамо и онамо скаче.

Међутим баба Анђа наслонила се на свој штап, гледала је шта он ради, па сад почне да се смеје из свег грла и викине: „Еј, кукави мо- кри Гојко! што море идеш за блаудећим огњем, који се диже из баре.“

„Блаудећи оган!“ повтори Гојко, који није могао да схвати, како би могао из воде изла- зити оган. „Ја сам мислио, да је то свећа преко у стразари. Али ако је то блаудећи оган, онда како ћемо наћи прави пут?“

„Ми ћемо се управљати по божијим свећама, које светле свагда на једном и истоме месту,“ одговори баба, показујући на велику поларну звезду, па излуче Гојка из блата и покаже му прави пут.

Гојко све се већма чудно. Све га је утвр- љивало у мисли, да је баба Анђа једна од оних вештица, о којима је чуо толико причати.

Сад они дођоше некој воденици и баба са- ветова Гојка, да ту преноћи. „Путони су поква- рени од кише,“ рече она, „ти не можеш да стиг- неш Радовану пре поноћи, онда сви спавају, а људи, које будимо, никад нас лепо не примашу. Остани ту у воденици а сутра зором одвешћу те најкраћим путем до Радована.“

„Баш ти хвала, баба Анђо,“ одговори Гој- ко, „но ко зна, дали ће ме примити воденичар, који ме не познаје.“

Баба се насмеши, пође без одговора преко мостића, и кулне на затворену капију, као да је она овде госпођа.

Воденичарски замак отвори капију и кад позна бабу, отрчи своје господару, који одма дође, бабу прво лепо прими и каже својој же- ни, да донесе шире, меда, и сира.

Баба Анђа све је то примала као да тако мора бити, и рече газди, да ће и она и дечко овде преноћи. Затим је питала шта се обило, одкако она није ту била. Воденичар јој подробно исприча све и сва. Баба га саветује али таким гласом, као да заповеда. Она рече, да се јаз мора опраштити, да на топове морају доћи нови зубци и тиме подобна.

После вечере одведоше Гојка у неко килер- че, где је нашао лепо кревет, у коме је сладко спавао до зоре.

Пре него што одоше из воденице, газдарница понуди бабу с зорбом, а газда наред Гојка с ра- кијом, која га је кривила на даљем путу.

Баба је своју корпу оставила у воденици.

Нису ишли ни по сата, па кроз шиблак већ угледају кућу Радованову. Кад пређоше преко неке ливаде, где је олујина сурвала крљике, виде нест лених крава, које изађоше из свог пашњака, па се валаше по барској трави.

Баба застане: „Брзо,“ викине она, „одма оди- де отерај оне краве у штаду, јер за по сата Радован од њих неће имати ништа, осим њихове коже. Ова барска трава однећ је опасна, а ако краве од ње окусе, све ће да се побале.“

Гојко послуша бабу и све краве утера у обор близу Радованове куће.

Милева, ћерка Радованова, зачуди се, кад види, шта ради Гојко.

„Захвали, Милева, овоме дечаку,“ рече јој баба, „јер он је негерао краве из баре.“

„Воже мој,“ викине девојка, „благодарићам вам сто пута, што сте добра били и сачували нас од несреће, иначе ја би била крива, јер су мени поверене краве. Али данас сам тако забуњена, да не знам, где ми је глава.“

„А да вас није снашла кака невоља?“ за- пита баба.

„Мој мали брат, Стојко,“ одговори девојка, „већ три недеље лежи у грозници и сад је тако слаб, да се плашимо, да ће умрети.“ Сузе јој полете на очи а да би их саврила, оде у шта- лу, да свеже краве.

Гојко уђе у кућу, но ни газда ни газдарница небеше код куће. Рекоше му, да ту причека, јер ће да се врате за два дана. Милева морала је маско да носи у варош остала чељад отишла су на рад у поље, а он се понуди, да остане, па да двори болесног Стојка. Милева му благо- дари и одведе га болесном детету, које је било већ сасвим слабо. Кад му девојка рече, како ће да негује болесника, оде сузним очима.

Није прошло ни по сата, како је Гојко се- дио код болесника, кад ти уђе у собу баба с једним флаконом, у ком је био неки лек, скуван од разних трава. Она рече Гојку, да сваки сат болеснику да помало од овог лека, па затим оде.

Гојко је точно радио онако, као што му је рекла баба, а кад се Милева врати из вароши, Стојко је већ седно на кревету и смешио се, а кад Радован дође кући, нађе свог сичића здравог.

Милева је причала своје оду, шта је Гојко учинио за Стојка и за краве, а Радован одма узме Гојка у службу и обрече му већу плату, но што се никад могао надати Гојко.

Радован је био задовољан с Гојком, ког су и сва остала чељад воледа, јер је прилежан био и увек је радио у корист свог газде. А да кажемо истину, све га је ово учила баба Анђа, која је сваке седмице једаред пролазила покрај Радовановог дома. Неког му дана рече баба Анђа, да ће бити јаке кише, која ће да траје неколико дана, а Гојко се пожури брже боље, да довуће сено и шеницу, која је још била на њиви, тако је спасао велики део Радованове жетве, а жетве суседа трунуле су напољу у сно- повима. Други пут му опет рече баба Анђа, да прегледа и поправи велику комору сена. Он одма отрчи тамо и види, где се сено већ дими и тек што се није упалило. Но баба Анђа све је то умела тако удесити, да су људи мислили, да Гојко ради по својој памети, и зато га јако воледе Радован.

Особито му је била наклона Милева. Већ су је просили били више њих младића из бога- тих кућа, но она није хтела ниједног, а више се није сетно за узрок тога, само је Гојко погодио узрок, јер онај који вога воде, види му из очију у срце, па га разуме и без речи. Но при свему томе Гојко се није надао, да ће Милева поћи за њега, јер је био спрема, па зато је и био јако ожалостен.

Баба Анђа опазила је узрок његовој бољи, и једног вечера, баш кад је с мотивом у руци долазио с поља, извиће баба пред њега и оштрим му гласом рече: „Дераде! Ти волиш Милеву!“

„За бога, немојте тако викиати,“ одговори јој Гојко, „ако нас ко чује, негераће ме из службе.“

„Зар? Па кад мислиш, да је тако, онда одма све мораш да кажеш. Ти волиш Милеву, а и девојка те воли. То даде несме тако да буде, и да се пененчате. Иди па кажи све, како ти је на срцу. Покажи, да си поштен дечко.“

„Али —“

„Нема ту али. Газдарница је у ару. Одма иди њојзи и кажи јој, да си принуђен оставити служ- бу, па кад те усита, зашто, онда јој се сао- бодно исповеда.“

Гојко је нешто као шепрљиво, али баба му објасни, да му је дужност, да чини тако, и пошто Гојко увиди да баба има право, он оде да је послуша.

Кад Гојко газдарници рече, да оће да остави службу, ова се у први ма' разљути, али кад дозна прави узрок, онда се умири и каже му, да јој је мило, што је он тако поштен дечко, да му она не може ништа обрече, но да ће још данас о тој ствари говорити са својим мужем.

Тек што је Гојко изишао из ара, а Милева, — која је из шљивика прислушњивала — улету у ар и загрли своју мајку. Сад се подуго раз- говараше мајка с ћерком, а затим оде газдар- ница, да потражи Радована. Овај зовне Гојка у собу, похвали га, што је тако поштен био, и давши му руку, каже му, да ће с драге воље да му да ћерку.

Свадба је била врло весела, а ту је позната била и баба Анђа, макар да су неки рођаци Ми- левини мислили, да ће то младићима довести не- срећу. Кад баба Анђа пође, онда јој Гојко на- дар донесе једну лепу котарницу и чараше.

„Знам, мајка Авђо,“ рече он, „да вама није ништа потребно, јер сам видио, да се вашој вољи све покорана.“

„То ваљда значи, да и ти мислиш, да сам вештица?“ у смеју запитала баба.

„Ја мислим,“ одговори Гојко, „да вам је Бог у својој милости даровао већу силу, него другим људима, али уверен сам, да ви ту силу употребавате само на добра дела.“

„Право велиш,“ озбиљски му одговори баба. „Тој сили, као што си видио, имамо благодарити, што сам у мраклом мраку нашао прави пут, што сам предвидела, да ће муња ударити у јаблаве, што сам те одвела у колибу кречара и онда у воденицу, где је воденичар мој дужник, што сам те нагнала, да из баре истераш браве, што сам скувала лек и што сам предвидела рђаво време; али јако се вараш, ако мислиш, да ме је Бог напредно благословио, јер ми је дао само онолико, колико даје и осталим људима, само што сам ја тај дар боље неговала и вештије употребавала. Људи веде да сам стара вештица Алђа, али мени је право име: ИСКУСТВО.“

(142)

Живот у Напољу.

Нигде неможе бити шаренијег живота, но у главној улици Толеда, у Напољу. Два реда каруца, омнибуса у јахања, тискају на страну пешаке, товарне коње, мазге и магарце, који у варош доводе поће и зелен, а из ње пучу свакојаки гад. Но све би то још опасније било, да та улица није доста широка; јер кад би онда ишли бадавадије, који седе пред кафанама, и кројачи, обућари, бравари, седлари и лимари, који и дању и ноћу раде пред својим дућанима и који у њих уђу тек онда, кад је најжешћа жега од сунца, киша или северњак ветар (трамонтана). И пиљари, који има сијасета, и сарафи седе по улицама. Многи кувари, који готове макароне; фриџитори, који колачиће од меса прже на зетину; служитељи кафански, који прже каву; људи, који продају печено кестење и кукуруз, — сви они имају своје пећи од дима по улицама, још к томе долазе и они, што продају ледену воду. Сваки од ових људи има своју муштерију, која једе и пије, бљеје и брбља. Уобичте сваки који год има да шта прода, утискује се што већма може у улицу, само да би многи пешаци пролазили крај њега. Стаклармеће неколико својих рђавих стакала, — рекао би човек — људима међу ноге, и подмеће црвену артију под стакла, само да ова лепше изгледају. Да му којигод случајно згаци које стакло, дигао би страшну дреку само да добије бар шест пута онолико, колико вреди разбијено стакло. Онај што суву рибу вуче на двоболицама, стане баш тамо, где највише људи одају, на измејавао би сваког, који би му рекао, да на

друго место стане. Ту има и сељака и лазарона и просјака, који се или одмарају, или бљеје или чекају на заслугу и милостињу, па леже соваком попреко, с главом према кућама тако, да остади пешаци морају преко њих корачати. Ови су људи тако навикнути спавању на калдрми, да их и највећа ларма неразбуди. — Чешће бива и то, да неки господин капетан има беђе, да му момци маширају целом ширином улице; ако се онда који пешак за време неуклопи у какву другу улицу, онда тешко њему, па у тако доба чују се на све стране писове од мушкарана и преклпана од женскиња. —

Напољ, покрај каке трезвене немачке вароши изгледа као бапта пуна цвећа, покрај каке њиве. Ту има најразнијег ношња и најразнијих људи. Напољци од бољих сталежа имају ношњу француску, али утолико су шареније остале пошње, ту су црвене капе као вреће и појасеви лазарона и рибара, свилене мараме по главама, шарени прелуци и хаљине женскиња из околних места. Ту су у дугачким првим хаљинама римски попови, па онда калуђери у разним униформама; ученици поповских школа, који у дугачким редовима шетају по улицама; „суви“ и „морски“ кадети, ђаци медицинских и видарских заведења, сирочад, богаљи и братства, који сви имају какву особено шарену униформу. Томе још шарене ћирице, и пратарии, који су од главе до пете обучени у црвену чоју — па то је онда од прилике слика напољског јавног живота. Но ту има још и многих разних странаца: Руса, Нема-

ца, Инглеза, Француза, Швајцолана, Данаца и Американана, који сви бљеје и шврљају по улицама. Овакав је живот и крај лимана. Напољског, у познатој Санта Лучији, у коју утвчу многе улице, као Паломета, коју показује наша слика.

(143)

СУВЕЊЕ КРИВИЦЕ У АМЕРИЦИ.

Око три часа после подне изађем из своје собе и седнем у салу крај оцакије. Напољу и унутра све ми је изгледало весело и радосно.

Четири године неуморно сам се трудио у наукама а данас сам по положеном испиту добио диплому лекарств. Четири је године прошло, кад сам за један месец дана изгубио оба моја родитеља и остао сам на овом свету као сироче. Једини моји рођаци били су мој тетак, тетка и њихова ћерка, а они боравише на сунчаном југу.

Мој је отац на својој самртној постељи писао писмо своме патеногу, и то је писмо стигло баш тамо, те је мој тетак стигао, да мог оца испрати на гробље. Он кратко време остане код нас, доведе у ред моје ствари и преда ме под тусторство једном добром и поштеном човеку, доктору Вајлу. На задовољство мог тетка одам се науци лекарској. Имаше што је остало после мојих родитеља, доста је велико било, да сам могао безбрижно свршити науку, а при малојштедњи могао ми је још нешто и остати. Мој ми тетак пре свог поласка да благослов, препоручи ме заштити божијој и остави ме у моме новом кругу, како би доцније вратио се у круг његове фамилије.

Свега овога опоменуо сам се данас и све ми то у моме памтењу пролети као сенка преко воде, јер мој дух данас није био расположен за бригу и жалост.

Питање, где ћу да се станим, много ме већ пута занимало, но још се нисам био решио. Промислио сам, дали да се станим у неком старијем источном граду моје миле домовине Северне Америке, па да стрпљиво чекам на праксе, или да идем у који од градова западних, где ми је брзо растење броја житељства давало надежду, да ће и мој праксе да расте и где ћу некада као слабак старина имати част, да ме броје међу основаче града. Из овог мог сањања о будућности разбуди ме куцање на вратима.

Ја отворим врата а служкиња ми преда једно писмо.

С овим је писмом било решено питање о моме будућем стану. Писмо је било од мог тетка, кмета Рајмонда, који ме позиваше, да се станим у вароши Г. у Тејасу. Његово умствовање нађе моје одобрење и један сат затим већ сам се био решио за своју будућност.

После шест недеља седно сам с неким другим људима у поштанским каруцама од М. до Г. Пред вече први пут угледах место мога опредељења. „Завста, красна варошица“, помислих и моје надежде

УЛИЦА ПАЛОМЕТА ДА САНТА ЛУЧИЈА, У НАПОЉУ.

почну да ожаве и чинише ми се, као да ће се овде дело испунити.

У варошници изгледало је као да је узрујана, јер није нико ни погледао на наше каруце, почем је и велико и мало и старо и младо трчало на вашарску пијаци.

„Станите код куће кмета Рајмонда“, рекнем ја кочијашу, јер су остали путници одсели у гостионици код „звезде.“ Мали бакшиш приволе кочијаша и за кратко време стану коњи пред једном лепом кућом, око које је било много лепих дрва, цбунова и цвећа.

„Ту смо!“ рекне кочијаш и ја се спућем.

На балкону бијаше неколико госпођа, међу којима одма познам моју тетку. И она је мене познала и изађе преда-ме. Али она бледа, млада женскиња, дали је то Ела Рајмондова? Јако се променула. Веда као мермер а велике лепе очи жалосно спуштене.....

Тетка ме прими пријатељски и рече, да се радује, што сам баш дошао у најбогдије време. Али њене примете буду пресечене, кад дотрчи Ела, која ме ухвати за руку.

„Ти немислиш и неверујеш, да је он крив! Ти ћеш покушати да га спасеш! Јелси, Карло? Јел' да ћеш то да учиниш!“

Ја је ухватио у наручије, јер сам опазио, да пада у несвест и нештајући никога, помоћу њене матере однесем је у кућу. Остале госпе учинише место, и тек се приближише, пошто је метвемо на миндерлаук и покушамо да је с неким мирисима растрезнимо.

Међутим оду оне остале госпе и моја тетка, Ела и ја останемо сами. Запитам тетку, шта се то обило, те је Ела пала у несвест, а она ми одговори, да је учињено неко убијство и да је Елин заручник, Стиварт Мил, уапшен и окривљен, да је он убијца.

Тетка томе још дода, да је Ела тако занешена и заслепљена у својој љубави, да никако неможе да схвати, да је њен заручник крив. Опazio сам, да моја тетка баш јако неволе своју ћерку и тек што сам хтео да зато даље распитам, ступи у собу мој тетак и пресеке разговор. Ела се баш у тај пар растрезнила.

Тетка изађе из собе. „Морам ићи“, рече она, па да госпе молим да ми опросте, што те немогу представити, но надам се да ће ме овај непријатни случај код њих доста извинити.“

Ја на то ништа неодговорим, а моја тетка продужи:

„Кад Ели буде малко лакше, онда ће добро бити, да се наместиш и дођеш у другу собу, јер све су госпе радознале, да се упознаду са странцем.“

Хтео сам нешто да јој одговорим, што се некако неби слагало с правилима етикета. Но умерим се и рекнем у хрђавом расположењу:

„Немојте, тетка, морам да чувам Елу, а осим тога доста сам уморан, те да немогу одма издржати таку ватрену пробу.“

Оде тетка. После неколико тренутака опет се врати с новостима, да су госпе отишле.

Тетак одреди ми собу, где сам малко напhao времена, да промислим о томе, што сам баш сад доживио и да се сам собом посаветујем, шта имам да радим. Толико сам из разбачених и безсајужних Елиних речи могао дознати, да с убијством мора у свези бити нека тајна. Елино тврдо убеђење, да је невин њен љубазник, то још није био никакав основни доказ, но при свему томе опет сам мислио да је и то од неке важности. Тек што сам наумио, да дубље уђем у тајну, а слушница ме позове на вечеру.

Тетка и тетку нађем у сали одкуд пођемо у собу, где се ручава. Ту дознам, да се врло мало зна о подробностима кривиче, но да нико неможе да схвати, какав би узрок такоме делу имао човек, који је таког стања као Стиварт Мил. Моја је тетка безусловно држала, да је он кривац; мој тетак био је малко обзирљивији у својим изразима. После вечере предложи ми тетак, да се по вароши прошетамо.

„Може бити“, велише он, „да је легла узрујаност, па ћемо ваљда дознати нешто точније.“

Но то нисмо погодили; јер на пијаци скупљена мнозина људи била је још узрујанија и љуто је захтевала смрт уапшенога. Сваки бог смо питали, казивао нам је нешто друго и нико нам није могао причати прави ток догађаја.

Мој ме тетак представи неким од отаџничких грађана; но и они су тако били зањати об-

штом узрујаности, да су нама питања пречули и зацело ме после неколико минута неби више ни познали.

Најпосле, пошто се доста уверимо да у овој усјаној маси нећемо моћи докучити ништа извеснога, — ожалосћени пођемо кући.

Код куће нађемо Елу ослабљену, седећу на великој столици. Њено бледе, ожалосћено лице било је најбољи доказ душевног страха. Седнем к њој и званичним је гласом упитам, како јој је. Она ми ништа неодговори, већ спусти поглед на патос. Скоро затим опет ја почнем:

„Ело, дете, зар ти немаш поверења у мене. Могу ли ти служити лековима или саветовањем?“

„Ја нисам болесна, Карло. О, да само он неби био у већој опасности од мене.“

„Умири се, молим те. Није још изгубљена сва надежда. Он још није мртав, још није доказано, да је крив. Причај ми све и веруј да ако само ијоде с основима сам себе могу убедити, да је он невин, онда нећу пре мировати, док се он неослободи.“

(Свршетак от.)

(144)

ДУНАВ.

(Свршетак из броја 16.)

Код предгорја Станџа преко кроз реку повлачи се стена, која се невиди, кад је велика вода; ту су беле и прасе бачве метнуте у знак опасности и да думенцији (кормачици) показују правца, којим треба да илони. Ту је, на левој обали, мађарски гроб Сесењи године 1834. дво разваљивати стене. Пешта је снаже Дреново. Залити долазе стене „Велика Козла, Дојке“ и „Илаас“, где има највише врелога, и „Тахталија“, затим најопасније место, србско предгорје „Гребен“, где опет стена иде попреко кроз Дунав. Ово овог предгорја лађа брзо мора да се зашине, да неодоје на гребен, па гледао зашине-јављем тако се вапце наведе, да се морају везати велики сандуци, кола и т. д., што су на површини лађе. Прођемо покрај лепе гроудне развале „Траугла“ још преко једног гребена (Јуца) у красан теснац „Казан“ (Враков), где је Дунав стеснут у корито од 87 хвата. У овоме је теснацу „вострпшова“ пештера, која је важна војска точка на аустријској обали, јер ова господари реком, која овде има само 140 хвата ширине, и издржала је већ две луте обсаде. На србској обали опајају се остаци старог, у стени несташног римског друма и табла, коју је римски цар Трајан овамо положио, кад је први пут војском ишао на Дакљу (данашњу Румунију) године 103. после Христа.

Сада долазимо Старој Оршави, од које се валезо кроз Черну Дољу иде стародревном куцатом Мехадја. Један сат снаже Оршаве речна Бахна код Водичке воденице граница је између Аустрије и Румуније.

Овде је у Дунаву један остров, на ком је турски тврђина Адакале.

Па два сата испод Оршаве почиње друга водонад, који се састоји из три гребена, од којих се последњи, — на коме у средини стаји стености остров Приграда, — зове Ђердап (своједна калија).

Тахталија има дужину од 2800 хвата, но Ђердап само 1200 хвата, а пароплов га пролети за 2—3 минута. Али кад при малој води брзина тога износи 13 стопа у секунди, онда машина паропловна (од 80 снага коњских) неможе већ узводу, па онда волови изведу лађу. Обично одавде па до Оршаве лађа иде 2¼ сата, а низ воду само 50 минута.

Два доља водонада опасна су за пловитбу, па и на самом пароплову закуца неколико страљивције срце, кад види вр'ове гребенске, где као гуске вале из воде, а лађа као да управо иде на њих. Па при свему томе баш тај Ђердап могао би се много лакше за пловитбу удестити, него Тахталија, јер природна корита тамо имају доста дубљине; у главном кориту између гребена Ресе и Приграде има дубљине од 158 стопа. Ту би дале гребено да се крчи само у ширину, а не као код Тахталије, где би се морало крчити и у дубљину, и у ширину и у дужину.

Испод Ђердапа на србској је обали место Кладова, а на румунској страни Свела Кладова. Код Кладова шири се речна доља а по сата снаже, код Турну Северина виде се још неки остаци још трајановог.

Но осим гребена, Дунав има још и других прелопа, а то су прудоци, који су неспосни за пловитбу, кад је мала вода. Тако близу Веча има неких прудоца, на којима при малој води седе лађе и невраги, па издекују слабење од велике воде. Један је рђавији пруд испод Гешеја код Бура.

Сада да видимо ушћа дунавска.

Од главног пристаништа дунавског, вароши Галца, па до приог мора, рачуна се, да има 50 сата, а пароплови прођу га за 10—11 сати. Одиралине на ½ пута, код Исмајла, почиње троуглај дунавски (делата), где се растају ушћански краци. Сада има таквих шест (богаза),

од којих су најпознатији: Кишија, северо-источно, Сулина у средини, и ушће Светог Ђорђа јужно. Кроз Сулина богат пролази највише лађа и на његовом је ушћу на колу грађено село Сулина са светлосном кулом.

Као и свака друга река, Дунав уноси много кала и блато у море, а то застане на ушћу и чини пруд, који је баш тамо, где шире лађе. Кад тамо која лађа пролази, онда се пруд још већма утемељи, док неодоје сасвим велика вода или бура, па однесе даље у море и крушену лађу и песак и блато од пруда.

Пароплови по Дунаву јесу лепа и угодна за путнике, но доста су нечисти и стеничави они, који иду између Пеште и Земун, и Пеште и Оршаве. На тим лађама долази се из Веча у Галца за четири до шест дана а у Цариград за шест до осам дана.

Из Црног мора иде тако брз ток у калија (богаз; босфор) цариградски, да лађе с јелењима само с угодним ветром могу изаћи из њега па у море. Више пута преко године бива, да тако стеничави задржаних лађа наједаред одлону у море месту свог одређења.

Кад је велика вода, на простору између Галца и ушћа виде се гледај наједаред по 300—400 лађа и тако се тек приликом онака, да је Дунав главна животна жила средњо-европског саобраћаја.

Три до четири сата од Сулине у отвореном мору може да се распозна дунавска вода од слане морске воде. (130.)

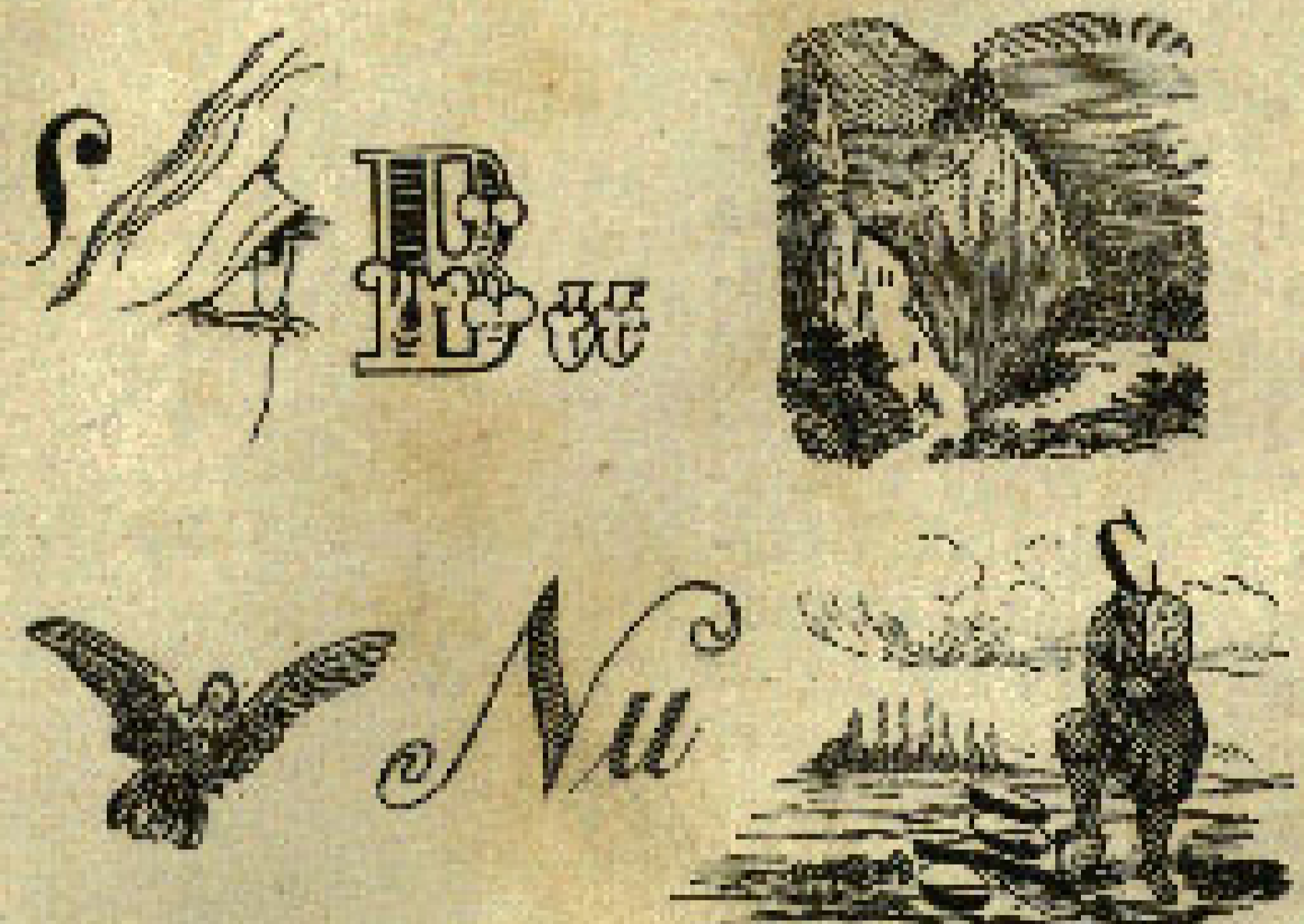
ПОЛИТИКА.

Западне силе сад као да обраћају највећу пажњу на источно питање, које је већ сасвим зрео за решење, а почиње с устанком грчким на острву Криту, где су Хрићани узбили војску султанову и вицецарља миспревог. Инглеским интересима мора бити сасвим противно ослобођење раје, јер инглеска влада као највише препона ставља решењу тог питања и бодри порту, да се добро држи и да се веда надмудри. Наравно да у томе послу Инглеска неће штедети ни новца ни добрих савета. Но при свему томе Крћани снажано су закључили: 1. да се за нешта времена отресу турског јарма; 2. да се Крита за свагда присајуви Грчкој; 3. ово ће да изврше јуначки крићански, остала браћа једног и истог порекла и пријатељи правде, и то посредовањем заштитних сила (Русије, Француске и Инглеске) и помоћу свемогућег Бога.*

У Русији јавно је мишљење за то, да се сад реши источно питање, па тако некако и као да хоће бити. С Русијом је у свези Северна Америка, и флоте обих ових народа државе би у ширину флоте западних сила на уласку балтичког и приог мора. Међутим ће Русија с две стране да укљешти Турску; и то у Европи и у Азији. При томе Прајска се у ту ствар никако неби ни угледала, па зато би јој се дозволило, да у своју државу стоји и оне мајинише државине немачке, које и тако самостално некако немогу да се развију, а Аустрија добро ће морати да се чува, како да се опет неопари. (145)

ЗАГОПЕТКА У СЛИЦИ

од М. А. Андоновића.

РАЗРЕШЕЊЕ СЕ У НАЈТЕМ БРОЈУ.

(146)

РАЗРЕШЕЊЕ РЕБУСА ИЗ БРОЈА 17.

(С ада ј а ј а какоћ у А к око шк еч у т.)
Сада јаја вакоћу а пошошће ћуте.)*

*) Погодили су: у Ужичу: гуђа Елисавета Рајчића; — у Земуну: г. Вранко Барадж. —

ПОПРАВКА. Ребус из бр. 16. породио је и г. П. Сандић Рудичанин, у Дозвизи.

Издаје и уређује М. Миловић.

У БЕОГРАДУ, У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ.

6

Старинни дес на врата.

Горна ивица средног дела.

Г. Је р у н а н о с а в и ц а з а п а н е

Пане за мушкарца.

Савијуша

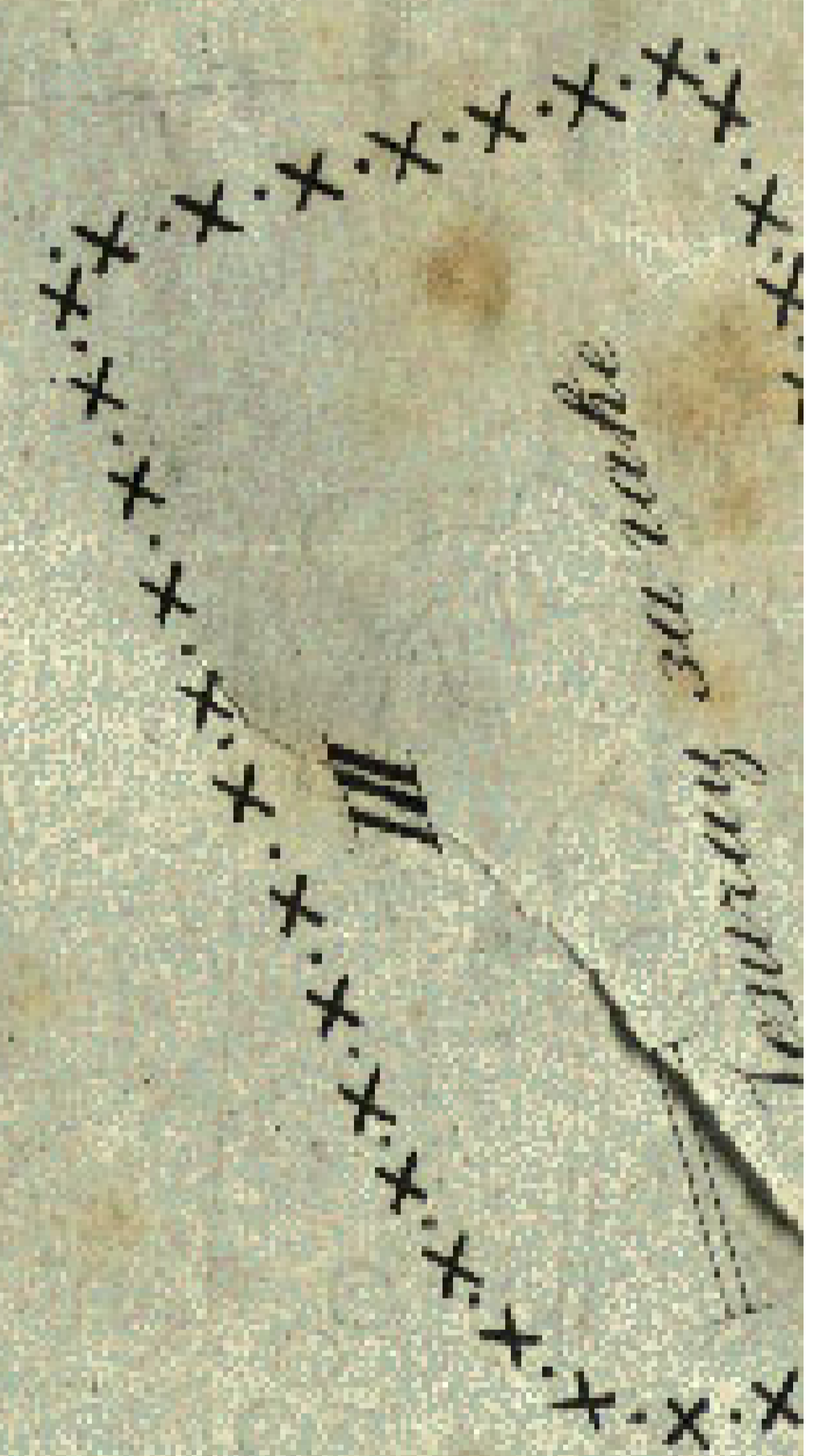
II П о с л о з а п а н е (п о с л о в н а)

КРОЈ ГАБА

за

МУШКАРЦЕ.

Додатак Броју 18. Београдских новина од год. 1866.

Ц Р Т Е Ж И

за

бели и црни вез.

